

PINCE-SZILVESZTER

IRTA: PONGRÁCZ ZSUZSA

— Most, úgy látszik, csönd van... Menjen fel, Teri, a speizban van még két üveg bor, azt hozza le. — Halkan, hogy a pince többi lakója ne hallja, adta cselédjének az utasítást a bór-nagykereskedő, aztán, kicsit erősebbre csavarta a petróleumlámpát, hogy lassan kártyázzni.

Öten aludtak az »előtérben«. A bór-nagykereskedő a feleségével, a miniszeri osztálytanácsos a feleségével és a bevonult rendőrfogalmazó felesége. Ez utóbbi csak rövid ideje. Elég drágán vásárolta meg a jogot hozzá. Két napja kifogyott az urak lámpájából a petróleum, és bár gyertyájuk volt bőven, annak a fényénél nem esett jól a rögzítés. A fogalmazóné ingyen, barátságából felajánlott nekik két litert a saját készletéből.

Pedig a petróleum nagy kincs volt a pincében. A postásné, akinek volt lámpája (és két kis gyereke), literjéért két kiló lisztet ajánlott cserébe. De a rendőrné az uraknak kedveskedett. S határtalan öröme, azok felajánlották: hozza ágyát s egyéb kacatját az előtérbe.

Az előtérben világos volt s gondosan alágerendáztuk a pince boltíveit. Itt személyenként jutott külön fekvőhely, középen asztal állott négy székkal s az egyik sarokban volt még valami fiókos szekrényféle is, ahova az enivalókat rejtették az egerek, patkányok elől. Itt közelebb voltak a vészkijáráshoz is, ha, Isten ments, valami történnék...

Teri, gyermekmértű kis vaságyán természetesen a nagypincében aludt, a ház többi lakójával. Itt javarészt sötétségben voltak. Egy-két gyertyája, padlóviaszból összeeszkábált mécsese, ha akadt is valakinek, csak az étkezések néhány percére gyújtotta meg. Ha egy-egy lakó olvasni, varrni, vagy kötni akart, odahúzódott az előtér közelébe s »potyázott« az urak fényéből.

Ezek it, a nagy pince hátsó sarkában nem is igen bánták a sötétséget. Csóka, az asztalos azt sem bánta volna, ha az urak sose látják. Hiába, nem beretváltkozott már négy napja, s előzetekintő gondossággal nem pótolta már decembert elején kihúzott három fogát. 40 éves letére nehezen hitték el neki, hogy 48 elmúlt és már nem katonaköteles. Molnár, a légóparancsnok, — nyilas körzetvezető — tegnapelőtt elkérte az iratait. Még szerencse, hogy épp akkor rúgta az utolsókat a petróleumlámpa, kint-ről pedig erős géppuskazaj hallatszott, így nem vette észre a »mosások«.

Nemigen hiányzott a fény a három »erdélyi menekült asszonynak« sem, fekete hajukat kendő alá rejtették, de félő volt, hogy még így is »gyanasak«.

— No, hova megyünk szilveszterkor? — kuncogott Etus a sötétben és lökött egyet Vargánén. — Menjen arrébb a nagy hasával, hisz' leesem az ágyuról...

— Hajjaj! Azt sem tudja a férjem, hogy apa lesz! Pedig taraly ilyenkor még egész éjjel együtt táncoltunk... — ábrándozott Vargáné hangosan, de nem felelt neki senki. Kicsit arrébb húzódott, Etus meglökte és mind a ketten viharos kezdték

elő a sötétben az ágy alatti kufferből, odaadta emberének, aki albröljükkkel, egy kereskedősegéddel pusmogott. A segédnek elsején kellett volna visszatérni ezredéhez. Gyufaszálakat gyújtogattak, úgy vizsgálták, lehajolva, a szabadságos levelet.

A bór-nagykereskedőnek Teri — akárcsak a másodikkeleti négyszobás lakásban — megterítette az asztalt. Szardíniát, vaját készített előételnek, utána zsírban eltett sült libát, hozzá burgonyával, amit a viciék tűzhelyén készített.

— Tartsanak velünk, hisz' Szilveszter van, vagy mi a szösz! — hívta a bórkereskedőné az osztálytanácsosokat, tudta, érdemes, azoknak még fél kiló élesztőjük s vagy száz doboz konzervjük van.

Aztán sor került a borra. Az előtérből a pincébe vezető nyílást legszívesebben elfüggönyözték volna, de akkor azoknak, ott benn, mégkevesebb fény jut. Így hát úgy ültek ott középen, a nagy pince harminc, jobbra éhes lakójának szeme előtt, mint valami kirakatban. S hiába dugdosták a bort, mégis mindenki látta, ahogy megtöltötték a poharakat.

Tíz óra tájt elcsendesedett a nagy pince. Aludtak, vagy szótlanul fekvőtek lakói. Az előtérbeliek beszéde — mint valami színpadról — tisztán behallatszott.

— No, Molnár úr, igyék az új esztendőre! — tartottak oda egy teli poharat a légóparancsnoknak, aki a folyosóra igyekezett, cigarettázni.

— A felmentő csapatok egészségére! A fiam ma délután benézett egy percre, tudja, most közvetlen a németekhez van beosztva. — s azt mondta, egy-két nap múlva itt vannak — mesélte az osztálytanácsos.

— Úgy legyen! — sóhajtott a bórkereskedő.

— Hiszen, ha mindenki úgy megtenné a kötelességét, ahogy kéne! — elegyedett kegyesen a beszélgetésbe Molnár. — Nem akarok neveket említeni, de bizony még itt a házban is akadnak, akiknek jobban ízlik a pince, mint a front. Node, majd kipiszkáljuk őket!

A postásné, alvást színlelve, feszülten figyelte ezeket a szavakat. A szűk ágyban magához szorította gyerekeit s hangosan, mintha mellette fekvő férjének felelne (de a szavakat az előtérbelieknek szánva), kiáltotta:

— Nem, nem engedlek önként jelentkezni! Mi lenne a gyerekeiddel? Te postás vagy, itt a beosztásod!

Az urak egyre hangosabbak, jókedvűbbek lettek. Féltenkettőtájt megérkezett az osztálytanácsos nyilaskarszalagos főhadnagyja. Autóval jött ki Zuglóba, hogy szüleinek boldog új évet kívánjon. Nagy öröm, kiáltozás közepette rázott az ágyra egy pehelypaplant és két perzsaszőnyeget.

— »Hadizsákmány!« — nevette vastag hangon és nagyot húzott a perzsaszővegből, amit az asztalra rakott. — A győzelem évére! A V. 3-ra! — kiáltotta.

Tizenkettőkor, éppen mikor az 1945-ös beköszöntését ünnepelték, megjelent a vice a bejáratban.

Tessék csak hallgatni mintha a

— Hova más? — kérdete súgva a felesége.

— Szédülök már ettől a bűdösségtől. Kis levegőt szívok az udvaron...

Csillagos volt az ég, ágyuk, repülők zajától mentes a levegő.

A Rákospatak, a front felől még hallotta a Rákóczi-induló utolsó hangfoszlányait. Aztán, a megafononát, tisztán, mintha a hang már nagyon közelről jönne:

»Magyarok, ez a győzelem éve! A fasiszta fenevad utolsókat rúgja! Hagyjátok abba a harcot!...«